

Mescid-i Aksa'yı Bekleyen Son Osmanlı Askeri Öldüğünde Kudüs'ü Zaten Kaybetmiştik

Mesut MEZKİT*

mesutmezkit@gmail.com

Dört asır idaremiz altında bulunan Kudüs'ü 9 Kasım 1917'de İngilizler'e terketmek zorunda kalmıştık ama aslında biz, Mescid-i Aksa'yı bekleyen son Osmanlı askeri Dâr-ı Bekaya göçtüğünde Kudüs'ü zaten kaybetmiştik. Kudüs, yani Mescid'ül Aksa, Müslümanların namusudur. Bu namusu korumak ve kollamak Müslüman Türk Milletinin en son neferine nasip oldu. Ve bu vazifeyi üstlenecek bir babayiğit daha gelmedi. İslam âleminin namusunu kurtaran son Türk askerinin hatırasını, merhum gazeteci İlhan Bardakçı hadiseyi bize naklediyor. Aslında geleceğe aktarıyor. Acı ama bir o kadar da ibretlik bu hatırayı yeni nesle belletmek ve ders çıkartmak boynumuzun borcudur. İğdirli Onbaşı Hasan, Türk geçliğine tekrar tekrar anlatılmalıdır. Hatta Mescid-i Aksa'ya gidilerek olayın meydana geldiği mahalde tarih dersi yapılmalı ki bir milletin namusunu, şerefini, haysiyetini muhafaza nasıl olurun şuurunun gençlerimizin zihnine kazınmalıyız. Şuurlanma, ancak böyle olur.

MESCİD-İ AKSA'YI BEKLEYEN SON OSMANLI ASKERİ: İĞDIRLI ONBAŞI HASAN

Gazeteci İlhan Bardakçı başından geçen olayı anlatıyor:

“Mevki Kudüs. Mekân Mescid ül Aksa, Tarih 21 Mayıs 1972 Cuma. Ben (İlhan Bardakçı) ve gazeteci arkadaşım rahmetli Said Terzioğlu, İsrail Dışişleri rehberlerinin yardımı ile bu mübarek makamı dolaşıyoruz. Kudüs Kapalı Çarşısı'nda rüzgâr gibi dolanan entarili kahvecilerin ellerindeki askılara çarpmadan biraz yürüdünüz mü, önünüze çıkan kapı sizi Mescid ül Aksa'nın önüne kavuşturur. Mirac mucizesinin soluklanıldığı ilk Kible'mize yani. Hemen oracıkta, ilk avlu vardır ki, hâlâ bizim lâkabımızla anılır. “12 bin şamdanlı avlu” derler oraya. Yavuz Selim, 30 Aralık 1517 Salı günü Kudüs'ü devlete katmıştır da, ortalık kararmıştır. Yatsı namazını o avluda kılar. Kendisi ve bütün ordu beraber. Şamdanları yakarlar. Tam 12 bin şamdan. O isim oradan kalmadır. Sekiz on basamaklı geniş merdiveni adımladınız mı, o mukaddes Mescid'in bağdaş kurduğu ikinci avluya ulaşırsınız. Onu o merdivenin başında gördüm. İki metreye yakın bir boy... İskeletleşmiş vücudu üzerinde bir garip giysi... Paltosu?.. Hayır, kaput, pardösü veya kaftan?.. Değil. Öyle bir şey, işte. Başındaki kalpak mı, takke mi, fes mi? Hiçbirisi değil. Oraya dimdik, dikilmiş. Yüzüne baktım da, ürktüm. Hasadı yeni kaldırılmış kıraç toprak gibi. Yüz binlerce çizgi, kırışık ve kavruk bir deri kalıntısı. Yanımda İsrail Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanı Yusuf var. Bizim eski vatandaşımız. İstanbullu.

“Kim bu adam?” dedim.

Lâkaydi ile omuz silkti.

*Yeni Fikir Stratejik Araştırmaları Merkezi

(Yeni Fikir SAM) Başkanı, Yazar, mesutmezkit@gmail.com

“Bilmem” diye cevap verdi. “Bir meczup işte. Ben bildim bileli, yıllardır burada dururmuş. Çakılı gibi, hâlâ duruyor ya... Kimseye bir şey sormaz. Kimseye bakmaz, kimseyi görmez.” Kan mı çektir nedir? Nasıl, neden, niçin hâlâ bilmiyorum. Yanına vardım.

Türkçe “Selâmünaleyküm baba” dedim.

Torbalanmış göz kapaklarının ardında sütrelenmiş gibi jilette çizilmişşesine dokun gözlerini araladı. Yüzü gerildi. Bana, bizim o canım Anadolu Türkçemizle cevap verdi:

- Aleykümüsselâm oğul...

Donakaldım. Ellere sarıldım, öptüm öptüm...

- Kimsin sen, baba? dedim.

Anlattı ki ben de size anlatacağım. Ama evvelâ biliniz. O canım Devlet çökerken, biz Kudüs’ü 401 yıl 3 ay 6 günlük bir hâkimiyetten sonra bırakırız. Günlerden 9 Aralık 1917 Pazar günüdür. Tutmaya imkân yok. Ordu bozulmuş, çekiliyor, Devlet, zevalin kapısında. İngiliz girinceye kadar geçen zaman içinde yağmalanmasın diye oraya bir artçı bölük bırakırız. Âdet odur ki kenti zapteden galip, asayiş görevi yapan yenik ordu askerlerine esir muamelesi yapmaz. Anlattı, dedim ya. Gerisini tamamlayayım.

- Ben, dedi, Kudüs’ü kaybettiğimiz gün buraya bırakılan artçı bölüğünden... Sustu. Sonra, elindeki silahın namlusuna sürdüğü fişekleri ateşler gibi zımbaladı:

-Ben, o gün buraya bırakılmış 20. Kordulu, 36. Tabur, 8. Bölük, 11. Ağır Makineli Tüfek Takım Komutanı Onbaşı Hasan’ım...

Yarabbi. Baktım, bir minare şerefesi gibi gergin omuzları üzerindeki başı, öpülesi sancak gibiydi... Ellere bir kere daha uzandım. Gürler gibi mırıldandı:

-Sana, bir emanetim var oğul. Nice yıldır saklarım. Emaneti yerine teslim eden mi?

- Elbette, dedim, buyur hele...

Konuştu:

-Memlekete avdetinde yolun Tokat Sancağı’na düşerse... Git, burayı bana emanet eden kumandanım Kolağası (Önyüzbaşı) Musa Efendi’yi bul. Ellerinden benim için bus et (öp). Ona de ki...

Sonra, kumandanı olduğu takımın makineli gibi gürlledi:

-O’na de ki gönül komasın. Ona de ki “11. Makineli Takım Komutanı İğdırlı Onbaşı Hasan, o günden bu yana, bıraktığın yerde nöbetinin başındadır. Tekmilim tamamdır kumandanım dedi” dersin...

Öleyazdım. Sonra yine dikeldi. Taş kesildi. Bir kez daha baktım. Kapalı gözleri ardından, dört bin yıllık Peygamber Ocağı ordumuzun serhat nöbetçisi gibiydi. Ufukları gözlüyordu. Nöbetinin başında idi. Tam 55 yıl kendisini unutuşumuzdaki nadanlığımıza rağmen devletine küsmemişti (Özdağ, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr>)

Devam ediyor merhum İlhan Bardakçı: “Türkiye’ye gelince verdiğim sözü yerine getirmek için Tokat’a gittim. Askerî kayıtlardan Kolağası Mustafa Efendi’nin izini buldum. Vefat edeli yıllar olmuştu. Sözümü yerine getirememiştim. Ardından seneler birbirini kovaladı. 1982’de bir gün ajansa geldiğimde bir telgrafım olduğunu söylediler. Rehberden gelen bir tek cümle yazılıydı: “Mescid-i Aksa’yı bekleyen son Osmanlı askeri bugün öldü”

_____,<https://www.fikriyat.com>).

KUDÜS, NEDEN ELİMİZDEN ÇIKTI?

Mescid-i Aksa’yı bekleyen son Osmanlı askeri İğdırlı Onbaşı Hasan’a kadar O mübarek beldede bir arada yaşama kültürü, onu

vareden medeniyetimizde mündemiçti. İsrail'in sabık başbakanı Ehud Barak, Osmanlı'nın pırpırlı bir onbaşıyla yıllarca Kudüs'te barış ve huzuru sağladığını itiraf etmesine sebep olan başarının sırrı neydi? Aslında içinden çıkılmaz hale gelen Kudüs meselesinin çözümü Hz. Ömer (ra)'ın Emannamesi'nde saklıdır (Mezkit, 2018: 14-15).

Hız. Ömer (ra)'ın Kudüs ahalisine verdiği Sulh Andlaşması (Emanname), Osmanlı Barışının da (Ottoman Peace) temelidir. Bu çizgide idare tatbik edildiğinden bir onbaşı ile asırlarca Kudüs'ü huzurun, barışın ve adaletin merkezi oldu.

Hız. Ömer (ra)'ın Kudüs ahalisine verdiği Sulh Andlaşması (Emanname)'den bir kesit:

"Bu sözleşme Allah'ın kulu, müminlerin emiri Ömer'in İliya halkına verdiği bir emandır. Onların canlarına, mallarına, kilise ve haçları konusunda; hastaları ve sağlıklı olanları ve diğer insanlarına verilen bir emandır. Buna göre onlar kilise inşa etmeyecekler fakat eski kiliselerine de dokunulmayacaktır. Kiliselerinin sayısı azaltılmayacak, sahalarna dokunulmayacak ve haçlarına karışılmayacaktır. Mallarına da dokunulmayacaktır. Dinleri konusunda zorlanmayacaklardır. Onlardan hiç birine zarar da verilmeyecektir" (Taberi, 1954: I/2405-2406; Fayda, 1989: 145-6; Hamidullah, 1963: 180;).

Hız. ÖMER (RA)'IN KUDÜS'E GİRİŞİ

Hız. Ömer (ra), Kudüs'ün teslimine dair ahidnameyi imzalayıp, Patrik Sofranus ile birlikte Kudüs'e girmişti. Hız.Ömer (ra)'ın namaz kılması gerekiyordu. O sırada Kamame kilisesinde bulunuyorlardı. Namazını,

bu kilisede kılmalarını bizzat partik rica etti ise de, Hız.Ömer (ra) kabul etmedi ve burada kılmanın bir mahzuru olup olmadığını soran patriğe şu tarihi cevabı verdi: "Hayır, hiç bir mahzuru yoktur. Böyle bir şey düşünmüyorum bile. Eğer ısrarlarınıza uyararak namaz kılmaya teşebbüs etmiş olsa idim, belki de ileride müslümanlar, « halife Ömer burada namaz kılmıştı » diye bana imtisal ederler. Muahede şartlarını bu vesile ile ihlale kalkışmalarından çekindim. Çünkü sizinle yapılmış muahedemiz vardır. Kur'an bize, 'yaptığınız muahedelerin hükümünü yerine getiriniz. Allah'ın emirlerine sâdik kalınız'diye emreder » buyurmuştur (Ahmet Cevdet, 1985: 184).

İKİNCİ ABDULHAMİD HAN VE KUDÜS

Kudüs'ü boşaltarak İngilizlere'e teslim etmek mecburiyetinde kalmamıza kadarki zamanda İkinci Abdülhamid Han'a bu mübarek beldelerin teslimine yol açacak çok büyük mücadele içinde olan bir zihniyet vardı: Siyonizm.

Dünya Hâkimiyeti ideali için bütün vasıtaları mübah gören Siyonizm, bu emellerine matuf hangi vahşi yöntem tatbik edilecekse etmiş; facialara sebep olmuş birçok hadisenin baş mes'ulüdür. Tarihe ve günümüzdeki hadiselerle yakından bakıldığında hep "Siyonist Sapkınlığı" görürsünüz. Siyonist Sapkınlığın temeli, Arz-ı Mev'ûd yani Filistin dışındaki bütün Yahudileri yine orada toplamak ve sonra da Süleyman Mabe-di'ni Siyon dağı üzerinde yeniden inşa etmek ideali olan Siyonizm'den (Kutluay, 2000: 19-31) alır ve bütün dünya Yahudilerini Filistin'de toplayarak bir Yahudi Devleti kurma

fikrini ihdas eden Politik Siyonizm hareketinin kurucusu da Theodor Herzl'dir (Kutluay, 2000: 59).

Siyon Dağı efsanesi ise, Hz. Davut'un oğlu olan ve Kudüs başşehir yapıldığı krallığın başına geçen Hz. Süleyman "Siyon" dağında "Süleyman Mabedi"ni inşa ettirmiştir. Yahudi geleneğine göre "Beyt Hamikdaş"(Kutsal Ev) denilen bu mabedin "Siyonizm"in dünya hakimiyetinde mühim bir yere sahiptir (Anadol, 2004: 15). Süleyman Mabedini Siyon dağında inşa ideali Yahudiler için bir semboldür. Asıl inşa etmek istedikleri dünyaya hakim olma düşüncesidir.

Siyonist "sapkınlığı" muharref Tevrat şu şekilde çizmektedir:

"O zaman Rab bütün milletleri önünden kovacak ve sizden büyük kuvvetli milletlerin mülkünü alacaksınız. Ayak tabanınızın bastığı her yer sizin olacaktır. Sınırlarınız çölden Lüban'dan ırmaktan, Fırat ırmağından garp denizine kadar olacaktır. Önünüzde kimse duramayacak, Allah'ınız Rab size söylediği gibi dehşetinizi ve korkunuzu ayak basacağınız bütün diyar üzerine koyacaktır."(Tevrat, Tesniye bölümü,12/25)

Kudüs'ü Şerif'in elimizden çıkmasına kadar Siyonistler mücadelelerini İslam Halifesi ve Türk Hakanı İkinci Abdülhamid Hanı, evvela maddi sıkıntı içinde olan Osmanlı maliyesini kurtarma bahanesiyle sıkıştırarak başlarlar. Bunun için İslam Halifesi ve Türk Hakanı İkinci Abdülhamid Han'ın Theodor Herzl'in Filistin'den toprak taleplerini red etmesinden sonraki Siyonist faaliyetleri çok iyi bilmek gerekmektedir. Bundan dolayı Theodor Herzl'in Kudüs merkezli mücadelesi sırasında yazdığı günlüklerinden hareketle görüleceği üzere nasıl bütün imkanları seferber edildiğine

şahit olunacaktır. Theodor Herzl şöyle der: «Türkiye'de telaş. Acaba Şark Meselesi Türkiye'nin bölünmesi suretiyle bir hâl şekline bağlanamaz mı? Avrupa kongresinde mümkündür ki (Belçika ve İsviçre gibi) tarafsız fakat bize ait olacak toprak parçası da biz alalım. Paris,10 kasım 1895 »(Kutluay, 2000: 72-73)

Theodor Herzl, Osmanlı Devleti'nin Şark Meselesi'yle uğraştığı bir zamanda Avrupalı devletleri yanlarına çekmeye çalışan Ermenilere karşı Yahudi desteğini vaad edilmesini düşünür ve Abdulhamid Han ile görüşmesini temin edecek kişilerle Sultan'a haber ulaştırır:

"İstanbul'a son seyahatinden önce benim "Yahudi Devleti" 'ni okumuş, bu konuda Sultan Abdulhamid ile konuştuğunu söyledi. Sultan Yeruşalaym'dan (Kudüs) asla ayrılmayacağını, Ömer Camii'nin daima Müslümanların elinde kalması gerektiğini ifade etmiş.

Bu güçlüğü halledebileceğini bana söyledi (İzzet Paşa'dan bahsediyor) Sultan için paranın önemi yoktur. Paraya hiç değer vermemektedir. Fakat Sultan'ı kazanacak başka bir yol vardır: Onu Ermeni Meselesi'nde desteklemek Viyana, 7 Mayıs 1896" (Kutluay, 2000: 59). (Burada aracılığı yapan İzzet Paşa, Arap İzzet Paşa diye tanınan bir zattır. Abdulhamid Han'ın ikinci katipliğine getirilmiş, daha sonra rütbesi vezirliğe yükseltilerek paşalığa nasbedilmiştir).

Artık Theodor Herzl, baklayı ağzından çıkarmıştır : « Biz Türkiye maliyesini düzeltmek için 20 milyon Osmanlı lirası harcarız. Bu miktara 2 milyon da Filistin için ilave ederiz ki bu halen 80 milyon lira olan borçların yıllık faizini karşılar. 18 Milyon sarfı ile de Türkiye'yi Avrupa Kontrol Komisyo-nundan kurtarırız. 15 Haziran

1896" (Kutluay, 2000: 87).

Theodor Herzl, çok uzun bir diplomatik faaliyetler neticesinde Sultan İkinci Abdulhamid Han'a sunduğu (İzzet Paşa vasıtasıyla) teklifine aldığı cevap karşısında şunları söyler:

"Efendimiz, Dün Ekselans İzzet Bey vasıtası ile göndermek lütfunda bulunduğunuz hususlara tam bir hulus ve samimiyetle cevabımı arz ediyorum.

İzzet beyin getirdiklerini iki mantıkî kısma ayırmak kabildir:

1-Endüstriyel kısım, 2- Siyasi-Mali kısım.

1-Zat-ı Şahaneleri İmparatorluk hudutları içerisinde mevcut ve bundan sonra bulunacak bütün madenleri kuracağım bir şirketle işletmemi temin etmekle bendelerini görevlendirmektedir. Bunu prensip olarak kabul ediyorum....

2- Zat-ı Şahaneleri bütün dünyadaki Yahudilerden hicret edecek olanları şefkat-i pederane ile İmparatorluk hudutları içerisine Osmanlı tabiiyetini kabul etmeleri ve önceden kararlaştırılmış bir yere toplu olarak yerleşmemeleri şartı ile kabul buyuracağınızı ifade ediyorsunuz. Bunun karşılığında da devlet borçlarını konsolide edecek bir sendika teşekkülünü arz buyurmaktasınız.

Bu haliyle teklifin realizesi güç görünmektedir. Bunun tahakkuku için işin âleniyete dökülmesi gerekmektedir, bunun son derece kötü tesirleri olacaktır.... Naçiz kanaatime göre devlet borçları ile Yahudi kolonizasyonu arasında bir bağ kurmak lazımdır, bu bağ sayesinde ortaya büyük Osmanlı-Yahudi Şirketi çıkacak ve her türlü güçlük halledilecektir. 16 Şubat 1902" (Kutluay, 2000: 291).

Tabiatıyla istediğini alamayan ve artık def'aten görüşme talepleri doğrultusunda tavassut edenlerle dilinin altındaki baklayı

çıkaracaktır. Theodor Herzl'in gerçek niyetini bilen Sultan Abdulhamid Han, ona tarihi cevabını verir. Bunu da Herzl günlüğüne şöyle yazar:

"Eğer Mr. Herzl, senin benim arkadaşın olduğun gibi arkadaşın ise, bu meselede ikinci bir adım atmasın. Ben bir karış dahi olsa toprak satmam, zira bu vatan bana değil milletime aittir. Milletim bu imparatorluğu kanlarını dökerek kazanmışlar ve yine kanlarıyla mahsuldar kılmışlardır. O bizden ayrılıp uzaklaş-madan tekrar kanlarımızla örteriz. Benim Suriye ve Filistin alaylarımın efradı birer birer Plevne'de şehit düşmüşlerdir, bir tanesi dahi geri dönmek üzere hepsi muharebe meydanında kalmışlardır. Türk İmparatorluğu bana ait değildir, Türk Milletindedir, ben onun hiçbir parçasını veremem. Bırakalım yahudiler milyarlarını saklasınlar. Benim imparatorluğum parçalandığı zaman, onlar Filistin'i hiç karşı-lıksız ele geçirebilirler. Fakat yalnız bizim cesetlerimiz taksim edilebilir. Ben canlı bir beden üzerinde ameliyat yapılmasına müsaade edemem!"(Kutluay, 2000: 101).

KUDÜS'ÜN SON İDARECİSİ OLAN İZZET BEY: "TAHRİBATA ENGEL OLMAK İÇİN ŞEHİRİ BOŞALTIYORUZ"

İngiliz generali Sir Edmund Henry Hynmann Allenby, 7 Kasım 1917'de Kudüs'e karşı saldırı başlatmıştı. Bu sebepten dolayı Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz birliklerinin Kudüs'e yaklaşması üzerine Kudüs'ün son idarecisi olan İzzet Bey, İstanbul'a, İçişleri Bakanlığı'na gönderdiği şifreli telgrafında "Kutsal mekânlara top mermileri düşüyor, tahribata engel olmak için şehri boşaltıyo-

ruz" demektedir (Bardakçı, <https://www.haberturk.com>) . Bu düşüncenin arka planında, dört asır boyunca Osmanlı Devleti'nin Mekke ile Medine'ye gösterdiği hürmetin aynısını Kudüs için de sergilemesinde yatmaktadır. Temel saik budur.

Kudüs'ü İngilizler'e terketmemiz ile ilgili Osmanlı Arşivleri'nde DH.ŞFR./573-68 numarada muhafaza edilen şifreli telgraf, Kudüs'teki son mutasarrıfımız İzzet Bey'in Dahiliye Nezareti, yani İçişleri Bakanlığı ile yaptığı son yazışmadır. İzzet Bey şehre top mermilerinin düşmeye başladığını söyleyip mübarek mekânların tahribini önlemek amacıyla askeri çekip Kudüs'ü boşaltmak zorunda kaldıklarını ve teslim konusunda İngilizler ile temas ettiklerini haber veriyor (Bardakçı, <https://www.haberturk.com>).

İzzet Bey'in Kudüs'ün el-Hüseyinî ailesine mensup Belediye Reisi Vekili Hüseyin Bey ile İngiliz Kumandanlığı General Al-lenby'nin karargâhına'na yolladığı teslim mektubu şöyledir

(Bardakçı, <https://www.haberturk.com>): "İngiliz Kumandanlığı'na, Her milletçe mukaddes olan Kuds-i Şer'if'te iki günden beri bazı emâkine (mekânlara) obüsler düşmektedir. Hükümet-i Osmaniye'ce sırf emâkîn-i diniyeyi (dinî mekânları) tahripten vikayeten (korumak için) asker kasabadan çekilmiş ve Kamame ve Mescid-i Aksa gibi emâkîn-i diniyenin (dinî mekânların) muhafazasına memurlar ikame edilmiştir. Tarafınızdan da bu yolda muamele edileceği ümidiyle işbu varakayı Belediye Reisi Vekili Hüseyinîzade Hüseyin Bey ile gönderiyorum efendim. Kudüs Müstakil Mutasarrıfı İzzet. 8-9/12/33 (1917)".

SONUÇ

Netice itibariyle Hz Ömer (ra) zamanında fethedilip İslam'ın barış şehri ünvanını ka-

zanan Kudüs, Eyyubiler, Memluklar ve dört asır idaremiz altında bulunan Kudüs'ü 9 Kasım 1917'de İngilizler'e terketmek zorunda kalışımıza kadar bütün semavi dinlerin şehriydi. Ancak , ne zaman ki Mescid-i Aksa'yı bekleyen son Osmanlı askeri Dâr-ı bekaya göçtü(şuur nöbeti); Kudüs'ü o vakit kaybettik. Ancak tarihe bakıldığında Yahudi - Hıristiyan Uygarlığı Siyonist Haçlı Zihniyeti'nin vahşiliği, tarihi bir hakikattir. « Kudüs tarih boyunca büyük istila ve katliamlara sahne olmuş ve bazen şehrin tamamının yakılıp yıkılması ve insanların tamamının sürgününe sahne olmuştur. Bazen de şehir tahrip edildikten sonra ibret olması için Mabel'in sadece bir duvarı bırakılmış ya da Haçlıların yaptığı gibi şehirdeki bütün insanlar katledilmiştir. Üç semav! dini, ortak paydasında tutan Kudüs, İslam hakimiyeti dışındaki dönemlerde bu konumunu koruyamamıştır. Gerçekten İslam fethi, diğerlerine göre başka bir mahiyet arz ediyordu. Hz. Ömer' in, Kudüs'ün ileri gelenleri ve ruhani lideri ile birlikte şehri gezmesi, namaz için papazın teklifini yukarıda zikrettiğimiz sebepten dolayı kabul etmeyerek kilisenin dışındaki bir avluda kılması ve zimmilere karşı genel tutumu İslam hakimiyetinin nasıl bir veche alacağını daha başlangıçta göstermekteydi. Şehirdeki bütün insanlara din, mezhep, çalışma ve seyahat hürriyeti tanınır ve bugünkü manası ile insan temel hak ve hürriyetlerinin genel çerçevesi çizilmiş oluyordu. Hz. Ömer'in Kudüs'ün fethinde ortaya koyduğu bu anlayış 1187 yılında Selahaddin Eyyubi tarafından aynen tekrarlanacaktır. Oysa 1099 yılında Haçlılar Kudüs'ü istila ederken Müslüman ve Yahudilerin hemen hemen tamamını katletmişlerdi. İslam ve Hıristiyan kaynakları bu konuda adeta birleşirler. Haçlıların ortaya

koyduğu bu anlayışı XX. Yüzyılın ikinci yarısından beri Kudüs ve Filistin halkı hala çekmeye devam etmektedir. Tarih boyunca Kudüs'e hangi toplum hakim olursa olsun şehrin adı barış ve kutsal sıfatı ile birlikte ifade edilmiştir. Oysa Kudüs ancak Hz. Ömer'in gerçek fetihi ile tarihinde pek de alışık olmadığı bir barış sürecine girecektir. Bu barışın ruhuna uygun idare anlayışı Eyyubiler, Memluklar ve özellikle Osmanlılar döneminde devam edecektir » (Gül, 2001 :53-54). Hz. Ömer (ra)'ın Kudüs ahalisine verdiği Emanname'yi baş tacı eden Osmanlı Türk Devleti pırpırlı bir onbaşıyla yıllarca Kudüs'te barış ve huzuru sağlıyor; Siyonist politikayı izleyen İsrail ise vahşet, kan ve gözyaşı ile İslâm Medeniyet Havzası'nda çıbanbaşı olarak varlığını devam ettiriyor. Günümüzde içinden çıkılmaz bir hal alan, uluslararası mesele haline gelen Kudüs sorunu, ancak İğdırlı Onbaşı Hasan şuuruyla zemini tesis edilen Osmanlı Barışı ile Müslüman, Hıristiyan ve Yahudilerin birlikte yaşamaları mümkündür. Görünen o ki bu birlikteliği sağlayacak bir idare telakkisi olan Osmanlı Barışı dışında bir çözüm bulmak mümkün görünmemektedir. Osmanlı Barışı haricinde bir arayış şehrin siyasi, dini, coğrafi ve demografik gerçekleriyle de bağdaşmayacaktır.

KAYNAKLAR

AHMET CEVDET PAŞA , (1985): Kısas-; Enbiya, C.: 2, KTBY, Ankara.

ANADOL, Cemal (2004): İsrail ve Siyonizm Kısacında Türkiye, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul,

FAYDA, Mustafa (1989): Hz. Ömer Zamanında Gayr-i Müslimler, Marmara Üniversitesi Yayınları, No:548, İstanbul.

GÜL, Muammer (2001): "Müslümanların Kudüs'ü Fethi", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 2, Şanlıurfa.

HAMİDULLAH, Muhammed (1963): İslamda Devlet İdaresi, (Tercüme: C.Kuşçu), A. Sait Matbaası, İstanbul.

KUTLUAY, Yaşar (2000): Siyonizm ve Türkiye, Koloni Yayınları, İstanbul.

MEZKİT, Mesut (2018): "Medine Sözleşmesi Temelli, Mekke Ruhunu Esas Alan Medeniyet Tasavvuru ve Yeni Türkiye", Yeni Fikir Dergisi, Sayı: 20 C.1 Temmuz-2018, Aydın.

TABERİ, Ebu Cafer M. (1954): Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, C. VI (Çev. Z.Kadiri Ugan- Ahmet Temir), Maarif Matbaası, .

BARDAKÇI, Murat, " Kudüs'ü İngilizlere Neden Teslim Ettik?"
<https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1580592-kudusu-ingilizlere-neden-terkettik-bilir-misiniz-zarar-gormesin-diye06.11.2018-15:34>

ÖZDAĞ, Ümit, "Kudüs'te son Türk askeri"-
<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/kuduste-son-turk-askeri-33467yy.htm> 30.11.2018:16.47)
__,<https://www.fikriyat.com/tarih/2017/12/10/mescid-i-aksayi-bekleyen-son-osmanli-askeri>. 30.11.2018:16.45.